

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการกำกับดูแลกิจการ (Governance Structure) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (External Audit Fee) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนต่าง ๆ ในการศึกษาดังนี้

ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552 ระยะเวลา 3 ปี

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีการเปิดเผยค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในปี พ.ศ. 2550-2552
2. ไม่เป็นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน อันได้แก่ หมาวธนาคาร หมาวเงินทุน หลักทรัพย์ หมาวประกันภัยและประกันชีวิต รวมถึงกองทุนเพื่อพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากกลุ่มธุรกิจการเงินจะมีหน่วยงานกำกับดูแลโดยเฉพาะและกลุ่มธุรกิจการเงินดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และข้อบังคับของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อกำหนดทางกฎหมายสำหรับบริษัทจดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจการเงินโดยเฉพาะ ทำให้กลุ่มธุรกิจการเงินมีความแตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ๆ รวมทั้งมีการแสดงรายการสินทรัพย์และหนี้สินแตกต่างจากหมวดธุรกิจอื่น นอกจากนี้ต้องไม่เป็นบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการจะเนื่องจากเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีลักษณะโครงสร้างทางการเงินที่ผิดปกติ เพราะจะส่งผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ต้องไม่เป็นบริษัทที่ตรวจสอบโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เนื่องจากเป็นการตรวจสอบโดยหน่วยงานราชการจะมีการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่แตกต่างจากสำนักงานสอบบัญชีอื่น
4. ต้องเป็นบริษัทที่มีคุณสมบัติครบถ้วน โดยมีตัวแปรครบตามแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่รวบรวมอยู่ในฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่เปิดเผยต่อสาธารณชนผ่านระบบการติดต่อสื่อสารทางคอมพิวเตอร์จากเว็บไซต์ www.sec.or.th และ www.setsmart.com รวมถึงศึกษาข้อมูลจากหนังสือ บทความ ตำราทางวิชาการ เอกสารออนไลน์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลจำนวนเงินค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (External Audit Fee) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จัดเก็บข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. ข้อมูลตัวแปรที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการศึกษา เช่น สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้บริหารและผู้มีอำนาจควบคุม สัดส่วนกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร ผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี ขนาดกิจการ ความซับซ้อนของกิจการ ความเสี่ยงทางการเงิน ประเภทสำนักงานสอบบัญชี โดยเก็บข้อมูลจากงบการเงิน รายงานประจำปี และแบบ 56-1

ขนาดของตัวอย่าง

บริษัทที่มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์การเลือกตัวอย่าง 189 บริษัท มีจำนวน 567 ข้อมูล ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 2 จำนวนตัวอย่างข้อมูลบริษัทที่นำมาใช้ในการศึกษา

	จำนวนบริษัท		
	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	471	533	506
หัก กลุ่มธุรกิจการเงิน	66	60	60
หัก บริษัทที่ตรวจสอบโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน	4	4	4
หัก บริษัทที่เปิดเผยข้อมูลไม่ครบตามแบบจำลองที่ใช้ศึกษา	212	280	253
คงเหลือ	189	189	189

ตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างบริษัทโดยแยกประเภทตามกลุ่ม/หมวดอุตสาหกรรม

กลุ่ม /หมวดอุตสาหกรรม	จำนวนข้อมูล
1. เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร(AGRO)	
ธุรกิจการเกษตร (AGRI)	33
อาหารและเครื่องดื่ม (FOOD)	42
2. สินค้าอุปโภคบริโภค (CONSUMP)	
แฟชั่น (FASION)	39
ของใช้ครัวเรือนและสำนักงาน(HOME)	3
ของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์ (PERSON)	9
3. สินค้าอุตสาหกรรม (INDUS)	
ยานยนต์ (AUTO)	30
วัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักร (IMM)	21
ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ (PTERO)	18
บรรจุภัณฑ์ (PKG)	27
เหล็ก (STEEL)	48
4. อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)	
วัสดุก่อสร้าง (CONMAT)	21
พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ (PROP)	75
5. ทรัพยากรธรรมชาติ (RESOURE)	
พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ (ENERG)	33
6. บริการ (SERVICE)	
พาณิชย์ (COMM)	24
การแพทย์ (HEALTH)	18
สื่อและสิ่งพิมพ์ (MEDIA)	24
บริการเฉพาะกิจ (PROF)	9
การท่องเที่ยวและสันทนาการ (TOURISM)	12

ตารางที่ 3 (ต่อ)

กลุ่ม /หมวดอุตสาหกรรม	จำนวนข้อมูล
ขนส่งและโลจิสติกส์ (TRANS)	24
7. เทคโนโลยี (TECH)	
ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ (ETRON)	24
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)	33
จำนวนข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจากบริษัทตัวอย่าง 189 บริษัท	567

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับสัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้บริหารและผู้มีอำนาจควบคุม สัดส่วนกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร ขนาดกิจการ ความซับซ้อนของกิจการ ความเสี่ยงทางการเงิน และประเภทสำนักงานสอบบัญชี โดยพิจารณาค่าสถิติจากระดับนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย เปรียบเทียบกับระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ถ้าค่าที่ได้น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดแสดงว่าตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพิจารณาทิศทางของความสัมพันธ์ของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระซึ่งแสดงโดยเครื่องหมายบวกหรือเครื่องหมายลบที่สัมประสิทธิ์ของตัวแปรต่างๆ ในสมการถดถอย ถ้าค่าเป็นบวกแสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ถ้าค่าเป็นลบแสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระเป็นไปในทิศทางตรงข้าม ซึ่งผลการศึกษาก็จะเป็นไปตามสมมติฐานก็ต่อเมื่อระดับนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด 0.05 และมีเครื่องหมายแสดงทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระเป็นไปตามที่คาดไว้

ตัวแปรและการวัดค่า

รายละเอียดของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ จำนวนค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจ่ายให้แก่ผู้สอบบัญชี หรือสำนักงานสอบบัญชี เป็นค่าตอบแทนการใช้บริการตรวจสอบบัญชี ซึ่งเป็นค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีรวมของบริษัทใหญ่และบริษัทย่อย กำหนดหน่วยวัดเป็นจำนวนบาท

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งแบ่งเป็นตัวแปรที่ต้องการศึกษา ได้แก่ สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารและผู้มีอำนาจควบคุม สัดส่วนกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร ผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยมีตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดกิจการ ความซับซ้อนของกิจการ ความเสี่ยงทางการเงิน ประเภทสำนักงานสอบบัญชี

การวัดค่าข้อมูลของตัวแปรอิสระ มีดังนี้

1. สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก
จัดเก็บข้อมูลแบบแสดงข้อมูลประจำปี (56-1) ในส่วน โครงสร้างผู้ถือหุ้น โดยเก็บข้อมูลเฉพาะจำนวนหุ้นที่ถือโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก โดยใช้หน่วยเป็นเปอร์เซ็นต์
2. สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้บริหารและผู้มีอำนาจควบคุม
จัดเก็บข้อมูลในแบบแสดงข้อมูลประจำปี (56-1) ในส่วนข้อมูลการถือหุ้นโดยผู้บริหารและผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัท หน่วยเป็นเปอร์เซ็นต์
3. สัดส่วนกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร
จัดเก็บข้อมูลในแบบแสดงข้อมูลประจำปี (56-1) ในส่วนโครงสร้างองค์กรและการจัดการ โดยเก็บข้อมูลเฉพาะจำนวนคณะกรรมการที่ไม่ใช่ผู้บริหารต่อคณะกรรมการบริษัททั้งหมด โดยใช้หน่วยเป็นเปอร์เซ็นต์

4. ผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี (CG Rating)

จัดเก็บข้อมูลผลสำรวจการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่สำรวจโดย IOD ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ที่ใช้แทนผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการ ดังนี้

บริษัทที่ได้รับผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี แทนค่า 1

บริษัทที่ไม่ได้รับผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี แทนค่า 0

ตัวแปรควบคุม (Control Variable) ประกอบด้วย ขนาดกิจการ ความซับซ้อนของกิจการ ความเสี่ยงทางการเงิน และประเภทสำนักงานสอบบัญชี

การวัดค่าของตัวแปรควบคุมมีดังนี้

1. ขนาดกิจการ (Corporate Size) จัดเก็บข้อมูลจากจำนวนรายได้รวมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้หน่วยเป็นล้านบาท
2. ความซับซ้อนของกิจการ (Corporate Complexity) จัดเก็บข้อมูลความซับซ้อนของกิจการจากจำนวนบริษัทย่อยของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้หน่วยเป็นบริษัท
3. ความเสี่ยงทางการเงิน (D/E ratio) จัดเก็บข้อมูลความเสี่ยงทางการเงิน จากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีหน่วยเป็นเท่าซึ่งมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{array}{llll}
 & D/E \text{ ratio} & = & (D/E) \times 100 \\
 \text{โดยที่} & D/E & = & \text{อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} \\
 & D & = & \text{หนี้สินรวม} \\
 & E & = & \text{ส่วนของผู้ถือหุ้นรวม}
 \end{array}$$

4. ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (Type of Auditor) จัดเก็บข้อมูลจากประเภทสำนักงานสอบบัญชี โดยพิจารณาว่าเป็นการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานตรวจสอบบัญชีในกลุ่ม BIG4 ได้แก่ บริษัท ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอส จำกัด บริษัท เคพีเอ็มจี ออดิท จำกัด บริษัท ดีลอยท์ ทูช มัสสุ ไชยยศ จำกัด และบริษัทสำนักงานเอ็สเอ็น แอนด์ ยัง จำกัด หรือเป็นการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานที่ไม่ใช่กลุ่ม Big4 ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้กำหนด ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ที่ใช้แทนประเภทสำนักงานสอบบัญชี ดังนี้

ตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม BIG4 แทนค่า 1

ตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่ม BIG4 แทนค่า 0

การทดสอบสมมติฐาน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับโครงสร้างการกำกับดูแลกิจการ อันได้แก่ สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้บริหารและผู้มีอำนาจควบคุม สัดส่วนกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร ผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยมีตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดกิจการ ความซับซ้อนของกิจการ ความเสี่ยงทางการเงิน และประเภทสำนักงานสอบบัญชี ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยดังต่อไปนี้

สมมติฐานการวิจัยที่ 1: สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานการวิจัยที่ 2: สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้บริหารและผู้มีอำนาจควบคุม มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานการวิจัยที่ 3: สัดส่วนกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานการวิจัยที่ 4: บริษัทที่ได้รับผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการกำกับดูแลกิจการและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุมและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ดังสมมติฐานที่ 1-4 จะใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ตามตัวแบบดังนี้

$$FEE = \beta_0 + \beta_1 TOP5 + \beta_2 CTRL + \beta_3 NDIR + \beta_4 CGR + \beta_5 SIZE + \beta_6 CPLX + \beta_7 DE + \beta_8 BIG4 + E$$

โดยที่	TOP5	: สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก
	CTRL	: สัดส่วนการถือหุ้นโดยผู้บริหารและผู้มีอำนาจควบคุม
	NDIR	: สัดส่วนกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร
	CGR	: ผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี (CG Rating)
	SIZE	: ขนาดกิจการ
	CPLX	: ความซับซ้อนของกิจการ
	DE	: ความเสี่ยงทางการเงิน
	BIG4	: ประเภทสำนักงานสอบบัญชี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้นโดยใช้สถิติพรรณนา เป็นสถิติที่ใช้ในการสรุปลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษา ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ ณ ระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.05 ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ